

Hvat er menniskjan?

Sveitsisk meistarakrimi á føroyskum

Friedrich Dürrenmatt:
Dómarin og bøðil hansara.
Týddir tekstir 2. Kirsten
Brix týddi úr týskum.
Forlagið Náttúran. 134. s.

Krimisøgnar hjá Friedrich Dürrenmatt vikja i mangar mátar frá høvuðsrákinum, fevna longri og eru nærri i ætt við Franz Kafka og Jorge Luis Borges enn við Dashiell Hammett við Agatha Christie — hesi bæði seinnu eru nú heldur ikki so nærskyld. Men farið ikki skeiv, tá ið tað snýr seg um spenning, ber Dürrenmatt av tí mesta.

»Dómarin og bøðil hansara« leggur fyrri 3. nov. 1948, tá ið politisturin i Twann, Alphons Clinen, á morgni kemur fram á ein bláan Mercedes. Í bilinum, sokkin saman niður yvir røðrið, situr Ulrich Schmid, lögregluáður úr Bern. Hann er skotin tvørtur ígjøgnum báðar tinningarnar.

Yvirmaðurin hjá tí deyða er Hans Bärach, kriminalkommisur i Bern. Yrkisleiðin hjá hesum er heldur óvanlig. Sagt verður frá, at hann hevur búið leingi i út-lundum og vakt ans i Konstantinopel og síðani i Týsklandi sum gítin kriminalfrøðingur. Men at hann longu i 1933 var farin úr starvi sínum i Frankfurt am Main: »Orsøkin til, at hann vendi aftur, var ikki so nógv kærleiki til Bern, sum hann ofta nevndi gyltu grøv sína, men harafturi móti ein oyrafika, sum hann hevði givið einum høgum embætismanni i tí nýggju týsku stjórnini. Í Frankfurt varð nógv tosað um hesa valdsgerð tá, og i Bern varð hon, samsvarandi broytingunum i europeiskum poli-

tikki, fyrst hildin at vera skammilig, síðani átaluverd, men tó skiljandi, og til seinast ennátá at vera tann einasta møgulega framferðin hjá einum røttum sveitsara; hetta tó ikki fyrr enn i 45«.

Hendan speisama lýsingin sigur ikki sørt um bæði tónan i skaldsøguni, og um hvussu víðurskiftini eru millum høvuðspersónin og umheimin. Lýsingin av Bärach fær teg at hugsa um Maigret — báðir eru hugsunarsamir og røligir — men nógv er sum skilir. Maigret feli seg fram til sannleikan, hann er altíð tryggur, og hann demir aldrin. Bärach er meiri órøligur, og hann tekur sær rættin at døma.

Fyri eina brotsgerð finst eingin fyrigeving, og tað er at avdúka søgugongdina i einum krimi-ummæli. Slíkir ummælarar hava eftir mínum tykki uppiborið at fara lúkst til helvitis og brenna har til æviga tíð. Tað havi eg ikki hug til, og tí fáa tit ikki meira at vita um, hvussu leikur fer fram i »Dómarinum og bøðili hansara«. Men tit kunnu lita á, at hann ella hon, sum fer undir lesnaðin, leggur ikki bókiná frá sær fyrr enn evsta síðan er nádd.

Afturfyri skal eg siga nokur orð um, hvør kjarnin er i krimisøgunum hjá Dürrenmatt, hvat tað er, ið leikar á.

Fyrst og fremst snýr tað seg um bardagan hjá einstaklinginum imóti tí ónda, imóti óndskapinum i menniskjasligum hami,

imóti einum kensluleysum og líkasælum samfelagi. Dürrenmatt visir ein heim, har tær grundleggjandi kreftirnar — tað góða og tað ónda — stríðast um mannasálin. Hetta er ein heimur, sum mannaviljin ikki hevur tamarhald á, og sannleiki og lygn hava somu kor.

Menniskjan kann — at siggja til — velja at gera tað góða ella tað ónda. Men munurin er ikki greiður. Sjálvt tey sum lástast at gera tað góða mugu mangan brúka atburðin hjá teimum óndu. Spurningurin er so: er tann — at siggja til — góða menniskjan, sum brúkar óndan reiðskap, betri enn tann ónda menniskjan? Er alt treytað av endamálinum? Kann allur atburður verjast, bert hann hevur tað góða sum mið?

Friedrich Dürrenmatt var gjøgnumsúrðarur pessimistur, og hetta merkir skaldskapin hjá honum. Omanfyristandi spurningar, verða sjálvsagt ikki svaraðir, tí hævundin, i øllum hann skrivaði, bardist imóti at harmonisera ella pynta tann syrgiliga veruleikan. At lýsa henda antin sum skemtaleik ella sum keiþmynd var einasti máttin at sættast við vitskuna um, at hóttafall stendur fyrri durum.

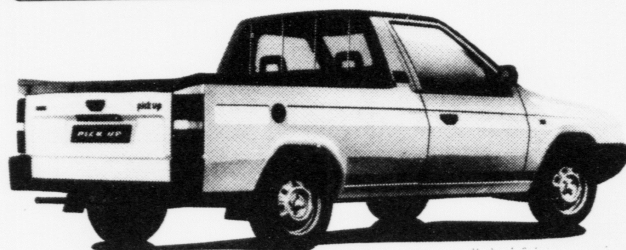
Eisini »Dómarin og bøðil hansara« er i støðum bæði skemtlig og speisom. Í skaldsøguni leggja politikararnir seg — eins og heima hjá okkum — upp i líkt og ólíkt, og tann

Vit laga okkum eftir tíðunum við røttu bilinum til føroyska pengapungin.

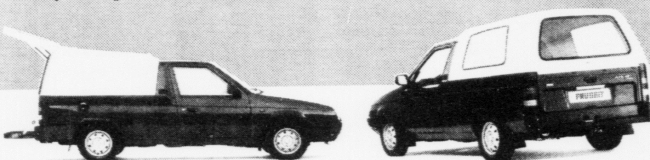
ÓTRÚLIGT MEN SATT

NORDBIL kann nú bjóða føroyingum tann spildurnýggja FAVORIT PICK-UP'in, framleiddan i samstarvi við VOLKSWAGEN,

fyrir bert kr. **75.000**

– sjálvsagt við 2 ára tekniskari trygdarvátan og 6 ára rusttrygd.

Til bilin fæst sjálvandi hent og rustverjandi plastikklast, sum kann skottast upp, serliga snildur viðfestiskrókur, prosending og sum myndirnar vísa – snøggur og rúmligur HARD-TOP við rútalúku aftan og við ella uttan síðurútm.

FAVORIT PICK-UP... so nógv tann bíligasta flutningsloysnin.

Komið og siggið og roynið henda sera vælútgjörda men bíliga dygdarbilin

NORDBIL
v/ Martin Dam Jacobsen
Bilverskjaður - Bøksala
Dyggjarvegur - tlf. 13707

råðandi samansjóðingin hevur hetta lýsandi heiti: »Ohefta Konservativa Liberalistiska Samgongan«. Navnið kundi sum einki verið brúkt av eini landsstýrissamgongu. Og fulltrúarnir fáa hesa: »Tað er jú soleiðis við leygardøgum... tá vísa tænaðumenninir tenn av berari ringari samvitsku um, at teir ikki hava gjørt

nakað til nyttu alla vikuna«. Týðingin hjá Kirsten Brix tykist mær væleydnað. Málið er lætt og gerandisligt, og hon fyrir ikki fyrri i støðum at brúka talumál: »behagiligan lenistól«, »orðnaði hann«, »Hann tænar pengar«. Samanumtikið er »Dómarin og bøðil hansara«, hóast av sveitsiskum upp-

runa, eitt væl ur hondum greitt klipi i føroyska mentanargarðinum.

Jógvan Isaksen

HØVUÐSVINNINGUR:

**Olympus µ (mju)-1
fototól** 117 mm

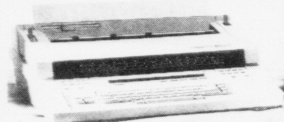

Tann litla kempan (63x117 mm), sum kann alt – eisini taka myndir/A4 stødd so nær sum 35 cm, frá

SMS FOTO & VIDEO
Tlf. 19820 Postsmøga 1058 FR-110 Tórshavn

HØVUÐSVINNINGUR:

**Piano 1. elektronisk
skrivimaskina**

v/ øllum hugsandi snildum frá

Partafelagid
Petersen & Gutesen
Síðagata 11 - Box 1078 - FR-110 Tórshavn
Tlf. 1111515999 - Telefax 17115

HØVUÐSVINNINGUR:

Harris Quadro 24

- tað nýggjasta nýggja dartið við møguleika fyrri at fáa 4 ferðir rakta talið – um ein vil, frá

P.F. THOMAS DAM
TRÓSTARGELDIN - N. Frøsmøga 5 - tlf. 11403 - postsmøga 1058

HØVUÐSVINNINGUR:

3.000 krónur
fritt at keypa fyrri i

KEYPSAMTØKAN